

УДК 355.02

Ю.Б. Добровольський¹, О.М. Семененко², М.В. Абрамова², Р.В. Бойко³, О.І. Кремешний⁴

¹Житомирський військовий інститут ім. С.П. Корольова НАУ, Житомир

²Центральний науково-дослідний інститут ЗС України, Київ

³Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського, Київ

⁴Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті наведено результати дослідження щодо зміни посадових окладів, окладів за військовим званням військовослужбовців Збройних Сил України, наведено порівняльний аналіз розмірів грошового забезпечення окремих категорій військовослужбовців та запропоновано підходи до удосконалення структури грошового забезпечення.

Ключові слова: грошове забезпечення, аналіз, військовослужбовець.

Вступ

Постановка проблеми та аналіз останніх публікацій. Щомісячне грошове забезпечення виплачується відповідно до щорічного Наказу Міністра оборони [1] та сьогодні складається з основних видів грошового забезпечення: окладу за військовим званням, посадового окладу, надбавки за вислугу років та додаткових видів: надбавки за виконання особливо важливих завдань під час проходження служби в розмірі 50 відсотків посадового окладу;

премії особам рядового, сержантського та старшинського складу у розмірі 125 відсотків посадового окладу; науковим та науково-педагогічним працівникам із числа військовослужбовців наукового та науково педагогічного складу вищих військових навчальних закладів – 105 відсотків у посадового окладу; іншим військовослужбовцям – 90 відсотків посадового окладу; офіцерського складу, особам рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, які проходять військову службу на посадах в органах

військового управління, з'єднаннях, військових частинах, закладах, установах та організаціях Військово-Морських Сил Збройних Сил України –100 відсотків місячного грошового забезпечення та інші щомісячні додаткові види грошового забезпечення визначених діючими нормативно-правовими актами.

Протягом останніх років наявна щорічна тенденція щодо підвищення розмірів щомісячних премій військовослужбовців за незмінного рівня посадового окладу 2007 року та окладу за військовим званням 1996 року, що не тільки зменшує конкурентоспроможність на ринку праці, а й є дестимулюючим чинником щодо призову на контрактну службу [2].

Враховуючи необхідність пріоритетного забезпечення ресурсом останніх Урядових рішень [3] в частині підвищення грошового забезпечення окремим категоріям військовослужбовців (постанови Кабінету Міністрів України від 27.06.2012 №620 та від 08.10.2012 №956), Міністерством фінансів України здійснено аналіз наявного та планового фонду грошового забезпечення на поточний та 2013 роки та встановлено, що додаткові видатки на реалізацію цих постанов у 2013 році повністю не забезпечені фінансовим ресурсом. За сучасних умов розвитку постають питання удосконалення не тільки нормативної бази, а й системи нарахування та виплати грошового забезпечення: підвищення його конкурентно-спроможного рівня на ринку праці для військовослужбовців контрактної служби.

Тому, **метою статті** є дослідження динаміки розвитку основних видів грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил (ЗС) України та визначення реальних пропозицій щодо удосконалення структури грошового забезпечення на майбутнє.

Виклад основного матеріалу

Останнє підвищення рівня посадового окладу було здійснене 1 січня 2008 року відповідно до прийнятої Кабінетом Міністрів Постанови від 7 листопада 2007 року № 1294 “Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”, яка набрала чинності з 1 січня 2008 року (максимальний посадовий оклад командира корпусу склав 2140 грн., а командира взводу – 850 грн.). Були скасовані неефективні щомісячні надбавки, доплати та підвищення, які встановлювались військовослужбовцям у межах наявних і, як правило, недостатніх фінансових ресурсів. Їх встановлення часто мало суб'єктивний характер, що спричиняло значну диференціацію в розмірах грошового забезпечення між різними категоріями військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та між силовими структурами (наприклад різниця у грошовому забезпеченні полковників, що обіймали однакові за функціональним призначенням посади у різних структурах завдяки різним

видам додаткових надбавок могла становити більше половини щомісячного грошового забезпечення).

За умовами нарахування грошового забезпечення, що діяли до 1 січня 2008 року, розмір посадового окладу становив лише 10–15% загальної суми грошового забезпечення (посадовий оклад командира взводу становив 141 грн., командира – 227 грн.). А зі зміною структури та умов грошового забезпечення з 1 січня 2008 року було значно підвищено посадовий оклад, що збільшило їх питому вагу в грошовому забезпеченні від 50 до 60% (посадовий оклад командира взводу встановлювався в розмірі 950 – 1050 грн., а командира корпусу 2000 – 2140 грн.).

Досліджена динаміка величин окладів за військовим званням військовослужбовців (з 1978 по 1992 роки) дозволила визначити найбільший грошовий розрив між званнями підполковника та полковника (табл. 1), протягом 1993 року – між полковником та генерал-майором, з 1994 по 1996 роки між майором та підполковником, полковником та генерал-майором. На початку 1996 року найбільший розрив, майже вдвічі, був між окладами за званнями капітана і майора та полковника і генерал-майора. З кінця 1996 року наявна тенденція до сталого грошового розриву між званнями лише у 5 грн., що в свою чергу є значним дестимулюючим чинником у отриманні військовослужбовцем наступного звання (у 1996 році оклад за військовим званням становив майже 70% від посадового окладу військовослужбовця, а у 2012 – 6,31%).

З 1978 по 1992 роки величини посадових окладів військовослужбовців, що розраховуються за тарифною сіткою (осіб рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом) мали найбільший грошовий розрив між VII та VIII тарифними розрядами, протягом 1993 року – між III та IV, з 1994 по 1995 роки між III, IV та IX, X (Рис.1). У 2000 році знову спостерігається тенденція до сталого грошового розриву між тарифними розрядами у 5 грн. З 2007 по 2012 роки аналогічний розрив спостерігається між I і II, VIII і IX, IX і X розрядами. У 1978 році оклади військовослужбовців строкової служби (Табл. 2) мали найбільший грошовий розрив між II, III і V, VI тарифними розрядами, протягом 1993 року – між IV та V. Протягом 1992, 1995, 1999 та 2000 років спостерігається тенденція до сталого грошового розриву у тарифній сітці. З 2007 по 2012 роки – між IV та V розрядами, з різницею в 1-ну гривню. Їх розмір також не змінювався з 2007 року. Тобто, сьогодні сам військовослужбовець строкової служби I тарифного розряду щомісяця отримує лише 154 грн.

Для визначення оптимальних величин посадових окладів, окладів за званням військовослужбовців та розроблення нової структури грошового забезпечення було проведено сумарне порівняння фактично нарахованих посадових окладів та величин

Таблиця 1

Різниця у грошовому еквіваленті між двома наступними окладами за військовими званням, за зростаючим принципом (починаючи з порівняння грошової різниці між званням молодшого лейтенанта та лейтенанта)

Роки	14.08.1978 /руб.	01.05.1979 /руб.	1.06.1992 крб.	01.02.1993 /крб.	30.08.1994 /крб.	20.10.1994 /крб.	10.01.1996/ крб.	09.03.1999 /грн..	01.06.2012 /грн..
Молодший лейтенант	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Лейтенант	10,00	10,00	20,00	300,00	50000,00	123900,00	371700,00	5,00	5,00
Старший лейтенант	10,00	10,00	15,00	300,00	50000,00	126000,00	378000,00	5,00	5,00
Капітан, капітан-лейтенант	10,00	10,00	20,00	300,00	50000,00	123900,00	371700,00	5,00	5,00
Майор, капітан 3-го рангу	10,00	10,00	20,00	300,00	100000,00	252000,00	756000,00	5,00	5,00
Підполковник, капітан 2-го рангу	10,00	10,00	20,00	300,00	50000,00	123900,00	371700,00	5,00	5,00
Полковник, капітан 1-го рангу	20,00	20,00	35,00	300,00	50000,00	108300,00	324900,00	5,00	5,00
Генерал-майор, контр-адмірал	10,00	20,00	40,00	750,00	100000,00	182400,00	547200,00	5,00	5,00
Генерал-лейтенант, віце-адмірал	30,00	20,00	40,00	450,00	50000,00	91200,00	273600,00	5,00	5,00
Генерал-полковник, адмірал	30,00	30,00	55,00	450,00	50000,00	90000,00	270000,00	5,00	5,00

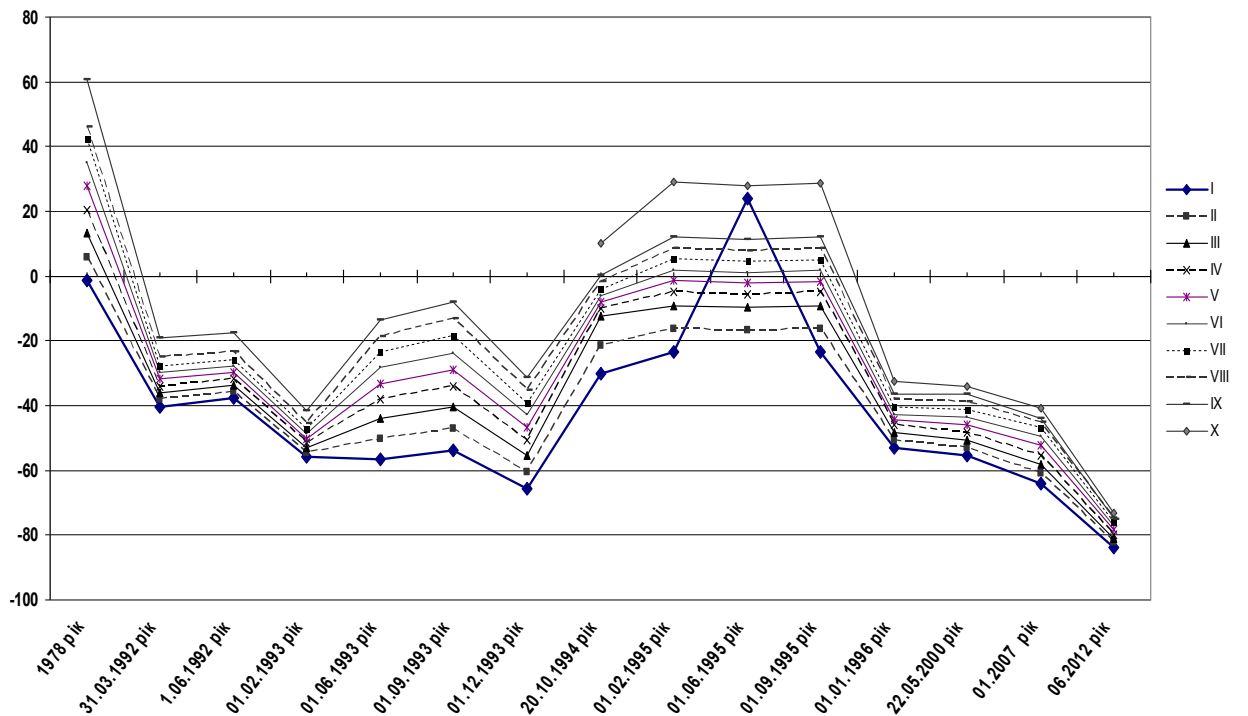

Рис. 1. Динаміка змін встановлених величин посадових окладів за тарифною сіткою, у відсотках до середньої заробітної плати

Таблиця 2

Різниця у грошовому еквіваленті між двома наступними тарифними розрядами, за зростаючим принципом (починаючи з порівняння грошової різниці між I та II тарифним розрядами)

Тариф. розр.	1978	1.06.1992	11.06.1992	01.02.1993	20.10.1994	01.01.1996	01.09.1996	01.09.1996	22.05.2000	01.01.2008	01.01.2012
I	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
II	1	10	20	50	34000	96000	107000	1	2	18	18
III	3	10	20	50	34000	96000	106000	1	2	18	18
IV	3	10	30	80	34100	98000	109000	1	2	18	18
V	2	10	20	50	34000	96000	106000	1	2	19	19
VI	8	10	20	50	34000	96000	106000	1	2	18	18

обов'язкових щомісячних премій, що нараховуються з посадового окладу з введенням у дію Постанови КМУ №1294 на 07.11.2007 та 01.07.2012 роки включно. Отримані за ці два періоди результати (коефіцієнт 1 та коефіцієнт 2 у табл. 3) свідчать про суттєве зменшення сумарної величини посадового окладу та підвищення обов'язкових для виплати премій у 2012 році (наприклад, матеріальне забезпечення командира корпусу за досліджуваними параметрами зменшилося майже у 1,5 рази – з 5,89 у 2007 році до 4,01 у 2012).

Тобто, навіть з введенням у 2012 році мінімального розміру обов'язкової премії у сумі 90 % від посадового окладу не поліпшило фінансового стану

військовослужбовців порівняно до грошового забезпечення 2007 року.

Виходячи з щорічних темпів підвищення розміру мінімальної заробітної плати по Україні за сталої структури грошового забезпечення 2007 року посадовий оклад командира корпусу повинен становити 5127 грн. на 2012 рік, а командира взводу 2036 грн., що на 41,75 % менше за фінансовий рівень 2007 року.

Тому, для забезпечення належного рівня соціального та фінансового забезпечення військовослужбовців запропонована наступна схема нарахування грошового забезпечення (рис. 2).

Таблиця 3

Розрахунок орієнтовних посадових окладів військовослужбовців на 01.07.2012 року (розрахунок здійснений з врахуванням темпів змін мінімальної заробітної плати по Україні)

Посада	Посадовий оклад на 07.11.2007р.	16,70%*	Розмір обов'язкової премії 10%	Мін. з/п за 01.11.2007	коефіцієнт 1 ((2+3+4)/5)	16,70%*	Мінімальний розмір обов'язкової премії 90%	Мінімальна заробітна плата за 01.07.2012	Коефіцієнт 2 ((2+7+8)/10)
1	2	3	4	5	6	7	8	10	11
Командир корпусу	2140	357,38	214	460	5,89	357,38	1926	1102	4,01
Командир бригади	1200	200,4	120	460	3,31	200,4	1080	1102	2,25
Командир полку	1150	192,05	115	460	3,17	192,05	1035	1102	2,16
Командир батальйону, дивізіону	1100	183,7	110	460	3,03	183,7	990	1102	2,06
Командир роти, батареї	1050	175,35	105	460	2,89	175,35	945	1102	1,97
Командир взводу	850	141,95	85	460	2,34	141,95	765	1102	1,59

* – щомісячної надбавки за виконання особливо важливих завдань під час проходження служби у розмірі 50% нараховується на загальну суму від величини посадового окладу, окладу за військовим званням та надбавки за вислугу років (тоді 50% це 1/3 від сукупності та приблизно дорівнює 16,70% п/о).

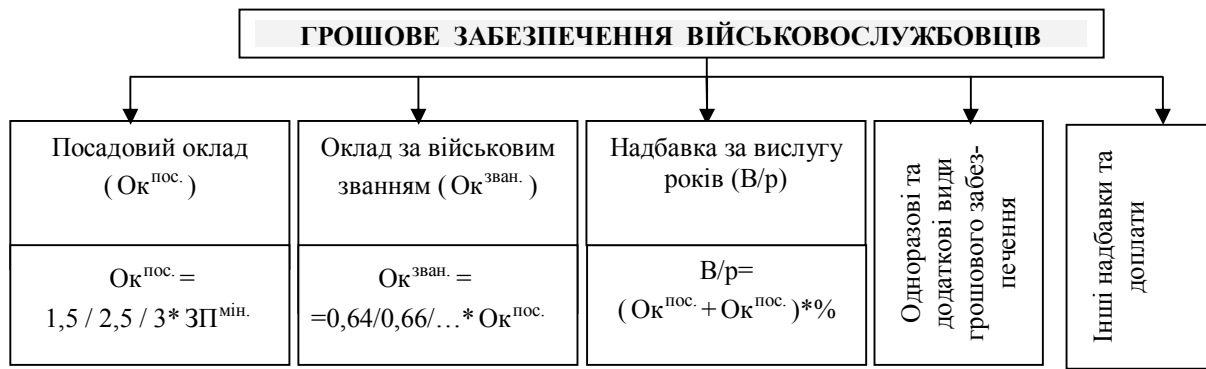

Рис. 2. Можлива структура грошового забезпечення на середньострокову перспективу

Дана структура щодо нарахування сум грошового забезпечення не враховує сум індексації та обов'язкових щомісячних премій, що нараховуються з величини посадового окладу.

Для повноцінного функціонування даної структури нарахування грошового забезпечення (табл. 4) є доцільним:

Таблиця 4

Орієнтовна таблиця встановлення та визначення тарифів, величини посадового окладу та окладу за званням військовослужбовців

	Військові звання	Тарифний розряд за посадою	$Ок^{пос.}$	$Ок^{зван.}$	$В/р = (Ок^{пос.} + Ок^{зван.}) * \%$	$Ок^{пос.}$ на 01.07.2012 (грн.)	$Ок^{зван.}$ на 01.07.2012 (грн.)	
Без необхідності отримання вищої освіти (контрактники)	Солдат/матрос, старший солдат/матрос, молодший сержант, сержант, старший сержант, старшина, прапорщик, старший прапорщик/мічман	I	$1,5 * 3П^{мін.}$	$(0,64 * Ок^{пос.})$	Від 1 до 2 років – 10%; від 2 до 5 років – 15%; від 5 до 10 років – 25%; від 10 до 15 років – 30%; від 15 до 20 років – 40%; від 20 до 25 років – 45%; від 25 і більше – 50%	1653	1058	
		II		$(0,66 * Ок^{пос.})$			1091	
		III		$(0,68 * Ок^{пос.})$			1124	
		IV	$1,8 * 3П^{мін.}$	$(0,70 * Ок^{пос.})$			1984	1389
		V		$(0,72 * Ок^{пос.})$				1428
		VI		$(0,74 * Ок^{пос.})$				1468
		VII		$(0,76 * Ок^{пос.})$				1508
		VIII	$2,2 * 3П^{мін.}$	$(0,78 * Ок^{пос.})$			2424	1547
		IX		$(0,80 * Ок^{пос.})$				1940
		X	$(0,82 * Ок^{пос.})$	1988				
За обов'язкової наявності неповної/повної вищої освіти	Молодший лейтенант, лейтенант, старший лейтенант, капітан/капітан-лейтенант, майор/капітан 3-го рангу, підполковник/капітан 2-го рангу, полковник/капітан 1-го рангу	XI	$2,5 * 3П^{мін.}$	$(0,64 * Ок^{пос.})$	Від 1 до 2 років – 10%; від 2 до 5 років – 15%; від 5 до 10 років – 25%; від 10 до 15 років – 30%; від 15 до 20 років – 40%; від 20 до 25 років – 45%; від 25 і більше – 50%	2755	1763	
		XII		$(0,66 * Ок^{пос.})$			1818	
		XIII		$(0,68 * Ок^{пос.})$			1873	
		XIV	$2,8 * 3П^{мін.}$	$(0,70 * Ок^{пос.})$			3086	2160
		XV		$(0,72 * Ок^{пос.})$				2222
		XVI		$(0,74 * Ок^{пос.})$				2283
		XVII		$(0,76 * Ок^{пос.})$				2680
		XVIII	$3,2 * 3П^{мін.}$	$(0,78 * Ок^{пос.})$			3526	2751
		XIX		$(0,80 * Ок^{пос.})$				2821
		XX	...	$(0,82 * Ок^{пос.})$			...	...
...	...	...	...	...				
За обов'язкової наявності повної вищої освіти	Генерал-майор, генерал-лейтенант, генерал-полковник, Генерал армії України	...	$4 * 3П^{мін.}$	$(0,64 * Ок^{пос.})$	Від 1 до 2 років – 10%; від 2 до 5 років – 15%; від 5 до 10 років – 25%; від 10 до 15 років – 30%; від 15 до 20 років – 40%; від 20 до 25 років – 45%; від 25 і більше – 50%	4408	2821	
		...		$(0,66 * Ок^{пос.})$			2909	
		...	...	...			...	

затвердити та ввести в дію тарифну сітку для всіх категорій військовослужбовців, відповідно до тарифів якої регулювати встановлення посадових окладів;

прив'язати підвищення величин посадових окладів до зміни рівня мінімальної заробітної плати у коефіцієнтному відношенні;

збільшити у відсотковому еквіваленті розміри надбавки за вислугу років від 10 до 15 років – 30%; від 15 до 20 років – 40%; від 20 до 25 років – 45%; від 25 і більше – 50%);

розробити механізм встановлення окладів за званням військовослужбовців в залежності від варіативності тарифних розрядів (наприклад, від 64 % за перший тарифний розряд та 82 % за десятий від величини посадового окладу);

розробити безперервний механізм отримання необхідної кількості у відповідні строки речового майна військовослужбовцями, або компенсації за нього;

ввести в дію реальний механізм забезпечення військовослужбовців у відповідні строки житлом, або забезпечити у повному обсязі коштами для оренди житлового приміщення;

визначити норми та систему отримання продуктивних пайків військовослужбовцями або компенсації за них;

переглянути розміри доплат та надбавок, скоротити їх кількість;

підвищити розмір надбавки за безперервну службу – до 50 % посадового окладу;

підвищити розмір надбавки за роботу з таємними документами – до 60 % тощо.

Станом на 01.07.2012 року розмір середньої заробітної плати по державі склав 2942 грн., натомість грошове забезпечення військовослужбовця за контрактом першого тарифного розряду без врахування розмірів надбавок за запропонованою структурою становить 2711 грн.

Висновки

Величина окладу за військовим званням є незмінною з 1996 року та має сталий розрив між отриманням будь-якого наступного окладу у 5 грн., що є нововведенням виходячи з його динаміки за попередні роки. Величини посадових окладів військовослужбовців відносно мінімальної та середньої заробітних плат по державі мають тенденцію до постійного зниження, що негативно впливає на соціальну захищеність військовослужбовців. Тобто, загалом рівень фінансової забезпеченості (розміру грошового забезпечення) військовослужбовців Збройних Сил України у 2012 році знизився порівняно до 2007 року на 20 %.

За рахунок прив'язки розміру посадового окладу до зміни рівня мінімальної заробітної плати (введення відповідного коефіцієнту) та збільшення окладу за званням від 64 до 82 % є можливим забезпечення конкурентоспроможного рівня грошового забезпечення на ринку праці України для військовослужбовців контрактної служби, а також підвищення престижу військової служби.

Список літератури

1. Наказ МОУ № 165 "Про бюджетну політику Міністерства оборони України на 2012 рік" від 26.03.2012 р.
2. Парламентські слухання про стан та перспективи розвитку воєнної організації та сектору безпеки України 23 травня 2012 року Стислий зміст за доступом: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl2305112.htm.
3. Згідно рішення Міністра оборони України № 13983 від 06.11.2012 року на Пропозиції директора Департаменту фінансів України № 248/3/9/1/150 від 01.11.2012 року.

Надійшла до редколегії 19.07.2013

Рецензент: канд. техн. наук, проф. Ю.І. Миргород, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СТРУКТУРЫ ДЕНЕЖНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ

Ю.Б. Добровольский, О.М. Семенов, М.В. Абрамова, Р.В. Бойко, А.И. Крешинский

В статье приведены результаты исследования относительно изменения должностных окладов, окладов за военным званием военнослужащих Вооруженных Сил Украины, приведен сравнительный анализ размеров денежного обеспечения отдельных категорий военнослужащих и предложены подходы к усовершенствованию структуры денежного обеспечения.

Ключевые слова: денежное обеспечение, анализ, военнослужащий.

SUGGESTION IN RELATION TO IMPROVEMENT OF STRUCTURE OF CASH COVER OF SERVICEMEN OF MILITARY POWERS OF UKRAINE

Yu.B. Dobrovolskiy, O.M. Semenenko, M.V. Abramova, R.V. Boyko, O.I. Kremeshnyy

The results of research in relation to the change of post salaries are resulted in the article, salaries after the military rank of servicemen of Military Powers of Ukraine, the comparative analysis of sizes of cash cover of separate categories of servicemen is resulted and offered approach to the improvement of structure of cash cover.

Keywords: cash cover, analysis, serviceman.